
Det opdelte Danmark

Fordeling & Levevilkår 2010

Udgivet af

AE - Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Reventlowsgade 14, 1. sal

1651 København V.

Telefon: 33 55 77 10

E-mail: ae@ae.dk

www.ae.dk

Redaktion: **Lars Andersen - Jonas Schytz Juul - Janus Breck - Mikkel Harboe**

Derudover har følgende bidraget: **Mikkel Baadsgaard - Jes Vilhelmsen - Mie Dalskov Pihl**

- Gyrithe Rosenlund - Andreas Mølgaard - Ask Holme

Omslag: **Tombola**

Tryk: **EKS-Skolens Trykkeri ApS.**

Layout: **Annette Topholm - Jan Rasmussen**

ISBN: 978-87-91018-36-6

ISSN: 1603-6182

Forord

Danmark er på mange måder et velstående land, hvor gennemsnitsindkomsten og levestandarden er høj. Samtidig har mange danskere oplevet, at deres indkomster og formuer er steget markant over de seneste 10 år.

Omvendt er det ikke alle, der har fået del i velstandsstigningerne i de senere år. Siden 2001 har vi i Danmark oplevet en stigende ulighed, hvor de højeste indkomster er blevet rigere, mens de personer med de laveste indkomster er blevet fattigere. En ulighed, der genfindes, når man ser på, hvor i landet, at borgerne med de højeste indkomster bor, eller i hvilke byer, der bor flest fattige danske børn.

Sideløbende hermed tegnes konturerne af et mere geografisk opdelt Danmark, hvor udkantsområderne har svært ved at følge med udviklingen i resten af landet, og hvor den økonomiske ghettoisering vokser i storbyerne.

Fordeling og Levevilkår 2010 belyser en række af disse udviklingstendenser i det danske samfund gennem tre temaer: 'Ulighed og fattigdom', 'sundhed og miljø' og 'uddannelse og arbejdsmarked'.

Indhold

Resumé

Rapportens hovedkonklusioner	6
-------------------------------------	----------

Tema 1 - Ulighed og fattigdom

Kapitel 1	Uligheden i Danmark stiger	10
	Hvad skyldes stigningen i den disponible indkomst	11
	Uligheden i Danmark stiger mere og mere	14
	Udviklingen i uligheden frem mod 2010	14
	Store forskelle i indkomsterne på tværs af landet	17
	Stigende ulighed deler Danmark i fattige og rige ghettoer	20
	Store forskelle i danskernes formuer	21
	Formuerne har skæv geografisk fordeling	24
Kapitel 2	Rekordhøj stigning i fattigdommen i Danmark	26
	300.000 danskere lever i fattigdom	26
	Flere lever i langvarig fattigdom	28
	Fattigdommen er steget i alle aldersgrupper	29
	Antallet af fattige børn er steget drastisk	30
	Flere unge havner i fattigdommen	31
	Fattigdommen stiger mest blandt indvandrere	34
	Det rekordhøje fattigdomsniveau bider sig fast	35
	Den voksende fattigdom i Danmark er bekymrende	36
Kapitel 3	Den voksende fattigdom deler Danmark	38
	Fattigdommens Danmarkskort	38
	De fattige børn koncentrerer sig i stigende grad	40
	Øget fattigdom i Danmarks storbyer	44
	Voksende polarisering i storbyerne rammer især "ghetto-områderne"	48
	Bydele med i forvejen få fattige får heller ikke flere	49
	Den økonomiske ghettoisering risikerer at skabe "parallelsamfund"	50
Kapitel 4	Regeringens politik skaber øget fattigdom i Danmark	52
	Kontanthjælpsloftet og introduktionsydelse skubber folk ud i fattigdom	53
	Børn rammes hårdt	54
	Kontanthjælpsloftet skaber fattigdom frem for at få folk i arbejde	55
	Introduktionsydelse og starthjælp øger fattigdommen	56
	Fattige fratages forsørgelsesgrundlaget på grund af 300/450-timers-reglen	58
	Dybt marginaliserede mister kontanthjælpen	59
	Ringe sammenhæng mellem krav og målgruppe	59

Usikkerhed om de rantes forsørgelsesstatus	60
De lave sociale ydelser fører til regeringsskabt fattigdom	61

Tema 2 - Sundhed og Miljø

Kapitel 5	Stor ulighed i danskernes sundhedstilstand	64
	Ufaglærte og indvandrere går mest til lægen	65
	Lavindkomstgrupper har dårligst helbred	66
	Geografisk variation i sundhed	66
	Stor variation i sundhedstilstanden mellem kommunerne	67
	Op til tre års forskel i restlevetid mellem kommuner	69
	Stor spredning i sundhed i København, Århus og Odense	73
	Uligheden i sundheden deler Danmark	75
Kapitel 6	De rigeste danske familier har det største CO₂-udslip	76
	Størst CO ₂ -udledning for den rigeste femtedel af familierne	77
	Kvoteregulering af CO ₂ -udslip	78
	Flest biler blandt de rigeste, mest kollektiv transport blandt de fattigste	79
	Størst energiforbrug for familier i ejerboliger	81
	Ejere har størst energiforbrug uanset boligtype	82
	Progressive afgifter som mulige tiltag	83

Tema 3 - Uddannelse og arbejdsmarked

Kapitel 7	Forandringer på det ufaglærte arbejdsmarked	88
	Hvem er de ufaglærte	89
	Forandringer på det ufaglærte arbejdsmarked	92
	Yngre ufaglærte er ansat som ekspedienter og rengøringsassistenter	94
	Kriser går hårdt udover ufaglærte	95
	Fremtidige udfordringer for det ufaglærte arbejdsmarked	98
Kapitel 8	Dårlige konjunkturer rammer nyuddannede hårdt	100
	Dobbelt så høj ledighedsrisiko for nyuddannede	100
	Akademikere har højest ledighed, men korte uddannelser hårdest ramt	101
	Tekniske uddannelser er mest følsomme overfor konjunkturerne	103
	Høj ledighed rammer dimittender i flere år	106
	Ledighed koster dyrt på lønnen i mange år frem	107
	Nyuddannede accepterer job, som de er overkvalificeret til	109
	Jobvalg under uddannelsesniveau koster i lønposen	112
	Dårligere konjunkturer giver dårligere løn til dem, der finder arbejde	113
	Kriser ødelægger strukturerne på arbejdsmarkedet	115

Rapportens hovedkonklusioner

Rapporten er bygget op omkring tre temaer: 'Ulighed og fattigdom', 'sundhed og miljø' og 'uddannelse og arbejdsmarked.

Tema 1 - Ulighed og fattigdom

Det første tema i rapporten handler om ulighed og fattigdom. Her dokumenterer kapitel 1, at uligheden fortsætter med at stige, og at den igen i 2007 voksede betydeligt. Samtidig er der en klar tendens til, at jo rigere man var i 2001, desto større relativ indkomstfremgang har man haft. Desuden viser kapitlet, at de største indkomster og formuer findes i kommunerne omkring hovedstaden, mens mange udkantskommuner har de laveste indkomster.

I kapitel 2 ses der nærmere på udviklingen i fattigdommen i Danmark. I kapitlet vises det, hvordan fattigdommen bliver ved med at stige, således at der nu er over 300.000 fattige i Danmark. Fraregnes studerende er antallet af fattige på godt 200.000 personer, hvilket er en stigning på 17 procent i forhold til året før. Ser man på udviklingen fra 2001-2007, så er gruppen af fattige eksklusiv studerende steget med 50 procent.

Samtidig dokumenteres det i kapitlet, hvordan antallet af fattige børn fortsætter med at stige voldsomt, således at der i dag er omkring 65.000 børn, der lever i fattigdom i Danmark. På bare ét år er antallet af fattige børn steget med over 13.000, og i løbet af hele perioden fra 2001 til i dag er antallet af fattige børn steget med næsten 30.000 børn.

I kapitel 3 analyseres fattigdommen i et geografisk perspektiv, hvor der ses på, hvordan fattigdommen er fordelt mellem landets kommuner. Kapitlet viser, at der er markante forskelle mellem kommunernes andele af fattige, samtidig med at koncentrationen i de fattige områder er blevet større. En række af landets yderkantsområder samt flere kommuner i hovedstadsområdet har således en høj andel af fattige sammenlignet med resten af landet.

Et lignende billede tegner sig, når man ser på fattigdommen blandt børn. Her er København, Tønder, Langeland, Lolland, Bornholm og Morsø de kommuner i Danmark, der i dag har den største andel af børn, der lever i fattigdom.

Temaet om ulighed og fattigdom afrundes i kapitel 4 med en analyse af, hvordan regeringens politik medvirker til at skabe fattigdom i Danmark. I kapitlet dokumenteres det, hvordan kontanthjælpsloftet og den lave sats for introduktionsydelse har skubbet omkring 4.000 ud i fattigdom og forringet forbrugsmulighederne for yderligere godt 11.000 fattige. Dertil kommer, at den omstridte 300/450-timersregel har frataget forsørgelsesgrundlaget for personer, der i forvejen er dybt marginaliseret.

Tema 2 - Sundhed og miljø

Rapportens andet tema handler om sundhed og miljø. Lige muligheder i levevilkår handler nemlig ikke kun om økonomiske vilkår, men ligeledes om muligheden for at leve med et ordentligt helbred og om, hvordan man som borger belaster miljøet.

I kapitel 5 dokumenteres det, at der er markante forskelle i danskernes sundhed. Dette ses blandt andet ved, at lavindkomstgrupperne har det dårligste helbred, mens de ufaglærte og indvandrere fra mindre udviklede lande er de grupper, der går mest til læge. Samtidig vises det i kapitlet, at der er store forskelle i danskernes sundhedstilstand, når man ser på tværs af landets kommuner. For eksempel er der op til tre års forskel i restlevetiden blandt indbyggerne i de danske kommuner. En række yderkantskommuner samt København og flere af hovedstadens omegnskommuner har flest syge og kortere restlevetid end i resten af landet.

I rapportens kapitel 6 belyses danskernes miljøbelastning. Her konkluderes det, at den rigeste femtedel af familierne i Danmark har et forbrug af el, varme, gas, benzin og diesel, som er næsten dobbelt så stort, som det forbrug, den fattigste femtedel har. Samtidig har de rigeste familier et gennemsnitligt CO₂-udslip i forbindelse med energiforbruget, der er næsten dobbelt så stort som de fattigste familiers.

Tema 3 - Uddannelse og arbejdsmarked

I rapportens sidste tema om uddannelse og arbejdsmarked ses der nærmere på det ufaglærte arbejdsmarked og de nyuddannedes jobmuligheder under økonomisk krise.

Kapitel 7 undersøger forandringerne på det ufaglærte arbejdsmarked. Hvor det tidligere var fortrinsvis kvinder og etniske danskere, der varetog de ufaglærte jobs, er det i dag typisk unge mænd og indvandrere og efterkommere, der dominerer på det ufaglærte arbejdsmarked. Samtidig dokumenterer kapitlet, at økonomiske kriser har store konsekvenser for de ufaglærte. Markant flere ufaglærte mister nemlig deres arbejde under lavkonjunkturer og dem, der ryger ud, har sværere ved at finde arbejde igen.

Kapitel 8 slutter rapporten af med en analyse af ledigheden blandt nyuddannede. Her vises det, at nyuddannede er særlig følsomme over for ændringer i konjunkturerne. I perioder med høj ledighed er nyuddannedes arbejdsløshed således mere end dobbelt så høj som for den generelle arbejdsstyrke. Dette betyder, at nyuddannede, der færdiggør deres uddannelse i perioder med kriser på arbejdsmarkedet, har højere ledighed flere år efter, at de har afsluttet deres uddannelse. Konsekvensen er, at nyuddannede ikke får fodfæste på arbejdsmarkedet, hvilket koster i lønningsposen flere år frem.

En vigtig pointe, når man taler om ledighed blandt nyuddannede, er, at uddannelse altid betaler sig. AE har regnet på, at selv med lange ledighedsperioder efter endt uddannelse er uddannelse stadig en guld-randet forretning. Personer med en uddannelse i bagagen har nemlig markant højere indkomst og bedre arbejdsmarkedstilknytning end personer uden uddannelse. Selv et par års ledighed ødelægger således ikke de gunstige gevinster af uddannelsen.